

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XLV. Vtrum causa peccati infidelitatis sit voluntas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

Videri potest circa hoc punctum q. 12. de act. hum. nec non quæ infra dicuntur q. 49.

Ad 9. Verum est, infideles minimè omnium erubescere, ac verecundari saltem, ut plurimum, dum permanent in infidelitate. Primum quia plerique peccant inter plures erroris socios, qui sibi inuicem plaudunt, sicut multitudo prædonum, & populi rebelles, ideoque minime timent iacturam eatenus bonæ de se estimationis, in cuius iactura timore erubescencia, & verecundia consistit. Deinde, idque maxime, quia interea iudicant se vera sequi, atque ipsos Catholicos insanire iuxta illud Festi idololatæ propudiosi ad Apost. Act. 26. 24. *Insanis Paulus*, atque per contrarietatem huius insani iudicii impeditur alterum iudicium rectum, quod simul adest inuitabiliter, de credibilitate, & obligatione credendi Evangelio, quomodo indicat erubescencia, & verecundiam. Cæterum, cum respiciunt, & conuertuntur ad fidem catholicam, atque ita liberantur ab illa iudiciorum implicite sibi inuicem contradicentium fluctuatione reciproca, plurimum verecundantur de turpitudine præcedentis infidelitatis, sicut cæteri peccatores de aliis suis peccatis. Itaque infidelitas est inductiva per se, & erubescencia, & verecundia; licet utraque impediri possit per accidens ad eum ferè modum, quo impeditur in peccato, quod committitur per iudicium temerarium aduersus proximum, aut per idololatriam exteriorem coniunctam cum interiori, atque in hunc modum oportet, seu exponere, seu promovere speciosum illud argumentum Tertulliani iuxta utriusque mentem eiusdem in lib. de penitent. sub initium.

Ad 10. Conceditur, hanc iniuriam irrogari Deo à nemine posse, ut credatur esse falsum, aut reuocetur in dubium: quod ab eo dicitur, ex suppositione, quod credatur ab eo dici. Hoc enim punctum efficaciter concluditur in obiectione. Negatur tamen, peccatum infidelitatis, contemnens nefariè auctoritatem diuinam, committi non posse, & per negligentiam indagandi doctrinam diuinam, & per obstinationem negandi, aut in dubium reuocandi, eam esse diuinam, cum iam innouit clarè iudicium præminens Dei loquentis, ac instruensis, atque argumentum euidentis proximè ea de te credibilitatis similiter præminens modo superius explicato. Nempe quia pro tunc non est euidentius, Deum loqui, & est nihilominus manifesta temeritatis non credere, quod ipse loquatur; est ex vna parte physice possibile, simulque ex altera parte est illicitum, id negare, aut contemptum prætermittere sub dubio. Negatur itaque defectum assensus, quod quis loquatur semper tribui loquenti. Tribuitur enim soli audienti, quoties loquens, maxime verò Deus, qui habet rationem primæ regulæ veritatis, manifestis iudiciis reddidit proximè credibile, ac innegabile absque temeritate, quod ipse loquatur.

QVÆSTIO XLV.

Verum causa peccati infidelitatis sit voluntas?

IDEO non esse, sed intellectus. 1. Quia idem est subiectum, & causa actuum animæ, ut potè intrinsecè vitalium. Intellectus autem, & non voluntas, est subiectum infidelitatis. Fides enim, cui contrariatur infidelitas, subiectatur in intellectu, atque contrariariorum oportet idem esse subiectum.

2. Infidelitas consistit formaliter in dissensu diuinarum reuelationum, & eorum, quæ diuinitus reuelantur. Dissensus autem est actus intellectus, ac proinde idem intellectus est causa eius. Ergo causa infidelitatis est intellectus.

3. Fieri potest, ut voluntas sit expers omnis mali, simulque intellectus subit toti malo infidelitatis. Si enim articulus falsus proponatur tanquam reuelatus à Deo, nec audiens discernere illum valeat ab articulo vero, & re ipsa reuelato à Deo; voluntas poterit absque vlla culpa, immò etiam honestè, laudabiliter, ac meritorie imperare assensum illius, atque ideo voluntas, si de facto eum imperet, erit expers omnis mali; tamen intellectus subit assensui falso, & re ipsa contradicenti reuelationi diuinæ, in quo situm est totum malum infidelitatis. Vtralibet autem ex his potentiis est causa sui actus, ratione cuius bene habet, vel male, & neutra est causa actus, qui inest alteri potentiæ. Ergo.

4. Actus voluntatis circa fidem non est proprius virtutis theologicæ, cum non feratur ad Deum immediate ratione sui. Ergo nec actus eiusdem voluntatis circa infidelitatem est formaliter contrarius virtuti theologicæ. Peccatum autem infidelitatis est formaliter contrarium virtuti theologicæ. Quia formaliter opponitur fidei, quæ est virtus theologica. Ergo peccatum infidelitatis non consistit formaliter in actu voluntatis, cuius ipsa voluntas est causa; sed in actu intellectus, cuius utriusque causa est idem intellectus.

Art. 1. Respondetur. Hæc quæstio non videtur esse magni momenti, & magna saltem ex parte est de voce. Præmittendum est initio, in omni opere moralitè malo, seu peccaminoso, rationem peccati, & malitiæ moralis tribui voluntati, tanquam causæ. Quia voluntarietas, & libertas, quæ est de conceptu peccati, & malitiæ moralis, prouenit immediate à sola voluntate. At conuenientia, vel disconuenientia operis respectu naturæ rationalis, ob quam alteram præcipitur, vel consilium ipsum opus, ob alteram verò prohibetur, aliquando inest actui voluntatis directe, & tantum ratione sui, aliquando tantum indirectè, & ratione actus, seu operis alterius potentiæ particularis. Nempe: *alleges Dominum Deum tuum; diliges Proximum; spera in Domino*, solum actum voluntatis directe respiciunt, nec eo exhibitio quidquam aliud desideratur, ut satisfiat præcepto. At, *honorifica Patrem, non furaberis, non occides*, voluntati conueniunt propter opus, aut cessationem alterius potentiæ, quibus proinde non superadditis, ultra actum voluntatis, nondum intelligitur, satisfiat esse præcepto.

Art. 2. Huius posterioris generis est præceptum de fide, & prohibitio infidelitatis. Quia ultra actum voluntatis requiruntur actus intellectus conformis diuinis reuelationibus, & rebus aliis, prout reuelatis à Deo, necnon exclusio actus intellectus dissidentis diuinis reuelationibus, aliisque rebus, prout reuelatis à Deo, & tantum ratione horum actuum intellectus imponitur voluntati præceptum, tum affirmatiuum credendi Deo, tum negatiuum non discrepandi eidem. Quapropter infidelitas, quatenus est peccatum ratione generali correspondet formaliter voluntati, ut causæ, seu animæ quatenus volitiva formaliter est. At eadem infidelitas quoad vltimum suum complementum, & quoad id, quod directe, & ratione sui respicit lex, correspondet formaliter intellectui, ut causæ, seu animæ, quatenus intellectiva formaliter est.

Art. 3. Theologus autem primò, ac principaliter considerat infidelitatem, quatenus peccatum est. Quia sub hoc præcisè conceptu impedit consequentiam vltimi finis, in ordine ad quem confingerat Theologia, quæcunque considerat. Neque quoad hoc, eodem proportionaliter modo, se habent fides, & infidelitas. Quia actus intellectus, quo creditur Deo, habet vim peculiarem dirigendi, ac promouendi voluntatem ad actus salutares, atque ad eisdem actibus exhibet immediate causalitatem specialem. At vis impeditiva eorundem actuum salutarium tota est penes actum voluntatis, quo negligitur, ac reicitur doctrina diuina, atque

atque determinatur intellectus, ne illi assentiat, vel ut eidem dissentiat.

Art. 4. Igitur infidelitas, quatenus spectat ad considerationem theologiam, consistit principaliter in actu voluntatis, & consequenter voluntas potius, quam intellectus dici debet absolute apud Theologos causa infidelitatis, tamen eadem infidelitas, quoad actum ultimum completum ipsius, pertineat ad intellectum, atque ab eodem procedat efficienter. Id quod est multo manifestius, quando quaritur de causa peccati infidelitatis, seu de causa infidelitatis, sub conceptu explicito peccaminosa. Quia secundum istam rationem formalem proculdubio pertinet primo, & principaliter ad voluntatem, ut liquet ex notatione initio praemissa.

Art. 5. Accedit causam obiectivam, ac finalem, quae allicit, ac determinat ad infidelitatem, esse, loquendo per se, rationem aliquam bonitatis delectabilis, vel utilis, potius, quam apparentiam veritatis, ut liquet ex dictis in quaest. praeced. art. 6. & 7. Eiusmodi autem ratio bonitatis spectat ad voluntatem, sicut apparentia veritatis, quae est converso permouetur praecipue, qui convertitur ad fidem catholicam, spectat potissimum ad intellectum. Ergo voluntas potius, quam intellectus dici debet absolute causa peccati infidelitatis, ipsiusque infidelitatis.

Ad 1. Infidelitas in suo conceptu aequaro continet actum, & voluntatis, & intellectus, ut dictum est. Vnde re ipsa partim est à voluntate, & in voluntate, partim ab intellectu, & intellectu. Quapropter, pro usu loquutionis absolutae, & pro absoluta attributione respectu intellectus, aut voluntatis, videndum est, utra pars distinctius, & magis significetur in unaquaque propositione. Cum igitur per conceptum peccati infidelitatis significetur distinctius actus voluntatis, atque causa obiectiva, ac finalis alliciens, ac determinans ad peccatum infidelitatis sit, saltem per se, & ut plurimum, aliqua ratio delectabilis, vel utilis distincta ab apparentia veritatis, ut nuper notatum est, observato insuper discrimine fidei quoad hoc. Cum, inquam, haec ita se habeant, patet, peccatum infidelitatis, atque infidelitatem, prout consideratur à Theologo, spectare praecipue ad voluntatem, neque quoad hoc omnino tenere paritatem ex fide.

Ad 2. Conceditur, infidelitatem, quod ultimum suum complementum, consistere in dissensu, ac proinde pertinere eatenus ad intellectum, ut ad causam efficientem, & subiectum, sed secundum suum conceptum aequaro refertur principaliter ad voluntatem, ut dictum est. Adde nomine, causae id maxime significari, à quo incipit esse opus; nomine vero subiecti id, in quo ultimo sistit. Infidelitas autem incipit à voluntate, & terminatur in intellectu. Vnde esto dicatur cum D. Thoma q. 10. art. 2. infidelitatem esse in intellectu, tanquam in subiecto; dici nihilominus debet absolute, eandem infidelitatem esse à voluntate tanquam à causa. Nec obstat vitalitas, postulans identitatem subiecti cum causa efficiente. Quia cum infidelitas includat in se actum, & voluntatis, & intellectus, potest ad utramlibet potentiam diversimode referri per diversos comparationis modos, prout indicatum, ac determinatum est supra, & agnoscit ipse D. Thomas ibidem ad 1.

Ad 3. In casu ignorantiae invincibilis, tam intellectus, quam voluntas, adhaerens apparentiae veritatis hic, & nunc maiori, retinet bonam dispositionem, ut amplectatur ipsam veritatem, quoties contigerit reuera eius iudicia praeminere. Quapropter, pro eiusmodi eventu, ratio formalis motiva respectu utriusque potentiae est, qualis utriusque congruit, & est perfectiva utriusque. Materialiter vero utrobique inest idem proportionaliter malum. Quia sicut actus intellectus euadit falsus ratione obiecti materialis secus

habentis, ac apparet, ita actus voluntatis euadit materialiter inhonestus, quatenus imperat actum re ipsa falsum. Non igitur subsistit discrimen intentum in obiectione. Sed fallit, quod vulgo solum consideratur, in actu quidem voluntatis, ratio malitiae moralis proxime imputabilis, in actu vero intellectus ratio falsitatis, vnde cumque demum, & qualitercumque ea proveniat.

Ad 4. Actus virtutis accipit speciem totius suae bonitatis ex solo suo motivo formali. At ratio malitiae redundat in actum malum ex obiectione, tum formali, tum etiam materiali, nempe ex omni ratione rectitudinis debita, quae impeditur per eundem actum, ut liquet ex dictis q. 25. de act. hum. art. 5. Actus autem voluntatis, quo constituitur peccatum infidelitatis, impedit se solo, tum actum pie affectionis, tum etiam assensum intellectualem divinae reuelationis. Nempe cum utroque est impossibilis immediate per se ipsum. Ac proinde eidem actui secundum se praecise convenit, non solum ratio malitiae contradicentis bonitati virtutis moralis, sed etiam eius malitiae, quae opponitur formaliter bonitati virtutis Theologicae. Ergo idem actus per se ipsum immediate est contrarius virtuti, tum morali, tum etiam Theologicae; tamen actus pie affectionis pertineat ad solam virtutem moralem.

QVÆSTIO XLVI.

Utrum omnia opera infidelium sint peccata?

VIDENTUR esse peccata. 1. Quia omnia opera infidelium reprobantur vniuersaliter in sacris litteris; tum per expressionem peccati, & infectionis, ac iniquationis in illis; tum per totalem bonitatis exclusionem ab eisdem. Quae posterior pars coincidit realiter cum priori, iuxta dicta q. 27. de act. hum. Vbi nimirum ostensum est, repugnare actum indifferentem in individuo, ac proinde actum non bonum, eo ipso esse malum, ac peccaminosum. Testimonia ea in rem praecipua sunt, quae habentur Matth. 7. 18. *Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala (qualis utique est infidelis) bonos fructus facere.* Ioan. 15. 4. *Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipsis, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis; uti certe non manent infideles.* Distinctius Rom. 14. fine. *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est.* Et ad Titum 1. 15. *Omnia munda mundis; coinquinis autem, & infidelibus nihil est mundum.* Atque de eisdem mox additur: *Et ad omne opus bonum reprobis.* Ergo infidelitas est impossibilis cum omni opere bono, inficitque & coinquinat omne opus.

2. Opus, quod non procedit ex intentione bona non est bonum, & quod procedit ex mala est malum. Intentio autem hominis infidelis nequit esse bona, sed necessaria est mala. Quia infidelis errat circa finem, nempe circa Deum, ideoque intentionem semper, ac necessario refert ad finem indebitum. Sola namque fides manifestare potest finem in quem tendere oportet. Quae duo principia breui sententia complectitur clare Augustinus in praefatione ad Psal. 67. ad illud: *Veniens legati ex Aegypto. Ea sola quippe ait, bona opera didenda sunt, quae sunt per dilectionem Dei. Haec autem necesse est, ut antecedat fides; ut inde ista, non ab istis incipiat illa. Quoniam nullus operatur per dilectionem Dei, nisi prius credat in Deum. Haec est fides, &c.* Pergit enim pluribus eandem sententiam stabilire.

3. Omnia opera atheorum sunt peccata, & forent etiam pro alio quouis statu. Ergo, & omnia infidelium opera sunt peccata. Patet consequentia. Quia fides perinde comparatur respectu hominis eleuati